

WARTE PRZECZYTANIA

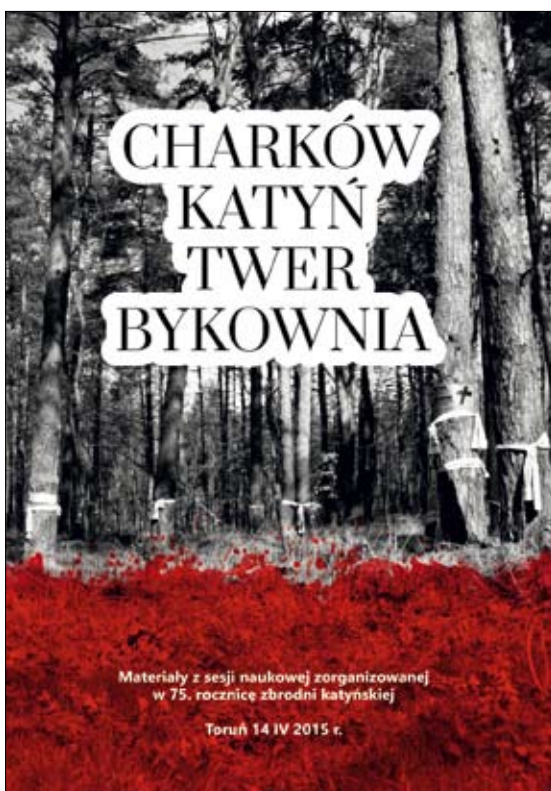
DOI: <https://doi.org/10.12775/BFEGZ.2021.010>

Recenzja książki *Charków – Katyń – Twer – Bykownia*

W 2021 r. w serii Biblioteka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej” ukazał się 79 tom – książka *Charków – Katyń – Twer – Bykownia*. Zamieszczono w niej materiały z konferencji naukowej, zorganizowanej z okazji siedemdziesiątej piątej rocznicy zbrodni katyńskiej. Redaktorem wydawnictwa jest Dominika Siemińska. Konferencja „Charków – Katyń – Twer – Bykownia” odbyła się w Toruniu 14 IV 2015 r. i została przygotowana przez Fundację Generał Elżbiety Zawackiej. We wstępie do publikacji jej redaktor Dominika Siemińska zaznaczyła, że:

„O zbrodni katyńskiej trzeba mówić, uczyć i pamiętać. Pamięć o nich jest naszą najwyższą powinnością. Tę pamięć odebrano nam jako społeczeństwu na wiele lat, dopiero 50 lat po dokonaniu tej strasznej zbrodni pozwolono nam mówić o jej ofiarach, polskich żołnierzach i cywilach, ojcach, matkach, synach, córkach, mężach, żonach, braciach i siostrach, o najbliższych”.

Autorką pierwszego artykułu, zamieszczonego w publikacji, jest Izabella Sariusz-Skąpska, prezes Federacji Rodzin Katyńskich. Artykuł nosi tytuł *Rodziny Katyńskie – kiedy rodzinna historia staje się lekcją dla wszystkich*. Została w nim

opisana działalność Rodzin Katyńskich – jak to określiła autorka – bardziej wspólnoty niż organizacji, która realizowała i nadal realizuje swój cel: „wydobyć z ukrycia całą prawdę o zbrodni katyńskiej i w godny sposób pochować jej ofiary”. W tę pracę angażują się następne pokolenia – dzieci i wnuki ofiar zbrodni. Kolejny artykuł pod tytułem *O tych, którzy są sumieniem Rosji* napisała prof. Maria Magdalena Blombergowa. Autorka opisała działania przedstawicieli społeczeństwa rosyjskiego, którzy przyczynili się i nadal się przyczyniają do ujawnienia prawdy o zbrodni katyńskiej. Wśród zasłużonych dla badania losów represjonowanych Polaków i obywateli polskich na terenie ZSRR zostało między innymi wymienione Stowarzyszenie Memoriał, w ramach którego działała Komisja Polska. Pod koniec ubiegłego 2021 r. Sąd Najwyższy Rosji nakazał likwidację tego Stowarzyszenia po 30 latach jego działalności. Warto dodać, że Rzeczpospolita Polska uhonorowała liczną grupę Rosjan i Ukraińców wysokimi odznaczeniami państwowymi, w podziękowaniu za ich starania w badaniu polskich losów w ZSRR.

Autorem następnego artykułu *Kilka uwag uczestnika badań o wizytach rządowych na cmentarzu polskich oficerów w Lesie Katyńskim* jest prof. Marian Głosek. Zostały w nim omówione oficjalne wizyty rządowe w Lesie Katyńskim, w których brali udział przedstawiciele władz polskich i rosyjskich. Przed zmianami politycznymi w końcu lat osiemdziesiątych polskie władze komunistyczne nie składały oficjalnych wizyt w Katyniu. Dopiero w listopadzie 1989 r. zrobił to premier Tadeusz Mazowiecki jako pierwszy polski polityk tej rangi. Od tej pory Las Katyński był regularnie odwiedzany przez oficjalne polskie delegacje. Prof. Marian Głosek zaznaczył, że od 2011 r. ciężar uroczystości ku czci pomordowanych na terenie ZSRR Polaków zaczął przenosić się do Bykowni pod Kijowem. Kolejny artykuł pod tytułem *Anglojęzyczni świadkowie Katynia. Stan badań o wiedzy zachodnich aliantów o zbrodni katyńskiej* napisała Krystyna Piórkowska. Autorka wymienia jeńców alianckich, którzy podczas drugiej wojny światowej przebywali na miejscu zbrodni w Katyniu oraz losy dokumentacji, która dzięki ich relacjom powstała. Zajmuje się także działalnością Komitetu Maddena Izby Reprezentantów USA, który zajmował się sprawą zbrodni w Katyniu.

Prof. Andrzej Kola jest autorem następnego opracowania *Archeologia „cmentarza katyńskiego” w Kijowie-Bykowni*. Autor kierował zespołem prowadzącym prace archeologiczno-ekshumacyjne na cmentarzu w Bykowni. Pochowane zostały na nim ofiary zbrodni NKWD, między innymi Polacy. Rezultaty badań ekshumacyjnych, prowadzonych w latach 2001, 2006, 2007, 2011 i 2012, zostały dokładnie opisane w artykule. Cmentarz w Bykowni jest czwartym cmentarzem katyńskim po cmentarzach w Katyniu, Miednoje i Charkowie. Autorów kolejnego artykułu jest trzech:

Adam Kazik, Bogdan Kolanowski i Jerzy Wiśniowski, są oni geodetami wojskowymi. W artykule *Prace geodetów wojskowych prowadzone w latach 1992–1999 w Katyniu, Miednoje i Charkowie* opisują wkład Służby Topograficznej Wojska Polskiego w badania nad zbrodnią katyńską. Geodeci wykonali prace sondażowo-topograficzne, które przyczyniły się do budowy i otwarcia polskich cmentarzy wojskowych w Katyniu, Miednoje i Charkowie.

Następny tekst autorstwa Sławomira Frątczaka nosi tytuł *Muzeum Katyńskie – monument katyński*. Sławomir Frątczak opisuje okoliczności powstania Muzeum, jego historię, zbiory, siedziby oraz osoby zaangażowane w powstanie placówki. Przedstawia także nową siedzibę Muzeum w Cytadeli Warszawskiej, która została otwarta 17 IX 2015 r.

Publikacja została zaopatrzona w indeksy: osobowy i nazw geograficznych. Zawiera także streszczenia w języku angielskim i niemieckim.

Ewa Gawrońska
Fundacja General Elżbiety Zawackiej
e-mail: sekretariat@zawacka.pl